

Daniél Kalinowsczi

KASZĚBSCZI TEATER

**Zjawiszczë, fòrmë,
òkrãžé**

Tłómaczenié na kaszëbsczi jãzëk
Dariusz Majkòwsczi

**KASZĚBSKÒ-PÒMÒRSCZĚ
ZRZESZENIÉ**

Gduńsk 2021

DOBRZEWINO-KARCZEMKI

Elżbieta Pryczkowska zainspirowała również do działań teatralnych uczniów ze Społecznej Szkoły Podstawowej z Przedszkolem w Dobrzewinie-Karczemkach. W 2004 r. zawiązała się tam grupa teatralna, która zagrała jasełka *Witôj, Jezë na Kaszëbach*. Rok później zespół przygotował przedstawienie *Òpòwiescë mòji më-mùlcz*. Obydwie propozycje prezentowane były podczas uroczystości szkolnych. W maju 2005 r. grupa przygotowała spektakl *Bes*, który grano we własnej szkole oraz podczas Wojewódzkiego Konkursu Amatorskich Zespołów Teatralnych Uczniów Szkół Podstawowych „Baśń bez granic” w Teatrze Miniatura w Gdańsku. Wszystkie przedstawienia zrealizowano w reżyserii i z tekstami Elżbiety Pryczkowskiej.

MISZEWO

Miszewo to kolejna miejscowość środkowych Kaszub, w której pojawił się kaszubski teatr szkolny. Od 2006 r. działała tam grupa teatralna „Miszewszcë kwiôtcz”, ze Szkoły Podstawowej im. Jana Trepczyka w Miszewie, którą opiekowała się Elżbieta Pryczkowska. W maju 2006 r. zespół zrealizował spektakl *Farwë żëcégò*, oparty na baśni *Sédme farwów* Franciszka Szczęsnego, prezentowany w Miszewie oraz Gdańsku. Wspomina to wydarzenie reżyserka spektaklu:

Ùdba zrëchtowaniô taczégò przedstòwkù zrodza sã pò òbezdrzenim bez mie czile lat temù w Telewizji Pòlszczi dobranocczì ò kaszëbszczim wësziwkù na spòdlim òpòwiôdaniô Francëszka Szczęsnégò „Sédme farwów”. Kaszëbszczi wësziwk sã òdròdzô, bez to wòrt je ò nim gadac w rozmajitëch fòrmach [...]. Fòrma teatralnò je baro lubiònò bez dзецë i mùszã przëznac, że ròd sã tej ùczã kaszëbszczégò a téz dówajã swòje ùdbë, co je wòzné w ùczenim sã wëròżaniô swégò zdaniô – dodòwò szkòlnò [E. Wanta, *Z kaszubskim do teatru*, w: E. Pryczkowski, *Zrzeszeni w Baninie*, s. 162].

W Szkole Podstawowej w Miszewie powstała także druga grupa teatralna „Drëszë”. W marcu 2008 r. przygotowała ona spektakl *Diòbelscò zelëskò*. Prezentowała go w Miszewie, Sierakowicach (podczas Przeglądu Grup Teatralnych „Kaszëbskò bina”) oraz w ramach Wojewódzkiego Konkursu Amatorskich Zespołów Teatralnych Uczniów Szkół Podstawowych „Baśń bez granic” w gdańskim Teatrze Miniatura. W 2010 r. uczniowie z zespołu „Drëszë” wystąpili z przedstawieniem *Ùpichańc*, prezentując się w Miszewie oraz podczas Wojewódzkiego Przeglądu Szkolnych Spektakli Teatralnych „Jesień 2010” w Brusach. Rok później uczniowie-aktorzy zaprezentowali krótkie przedstawienie *Stwòrzenié Kaszëb*, a w 2012 r. podczas święta szkoły zegrali przedstawienie oparte na życiorysie Jana Trepczyka.

DOBRZEWINO-KARCZEMCZI

Elżbieta Pręczkowska pòdskaca téż do teatralnëch dzejaniów ùczeniów ze Spòlëznowi Spòdleczny Szkòlë z Przedszkòlim w Dobrzewinie-Karczemkach. W 2004 r. zawiązało sã tam teatralné karno, jacze zagrało jaselka *Witòj, Jezë na Kaszëbach*. Rok pòzni karno zrëchtowało przedstòwk *Òpòwiescë mòji mëmùlcz*. Òbëdwa bédënczi pòkazywóné bëłë òb czas szkòłowëch ùroczëznów. W maju 2005 r. karno zrëchtowało pòkòzk *Bes*, jaczi bëł gróny w gwòsny szkòle, a téż òb czas Wòjewództczégò Kònkùrsu Amatorszich Teatralnëch Karnów Ùczeniów Spòdlecznëch Szkòłów „Baśń bez granic” w Teatrze Miniatura w Gduńskù. Wszëtczé przedstòwczë bëłë zrealizowóné w reżisèrie i z tekstama Elżbiëtë Pręczkòwsczi.

MISZEWÒ

Miszewò to pòstãpnò mòlëzna westrzédnëch Kaszëb, w jaczi pòjawił sã kaszëbsczë szkòlowi teater. Òd 2006 r. dzejało tam teatralné karno „Miszewsczé kwiòtczë”, ze Spòdleczny Szkòlë m. Jana Trepczika w Miszewie, jaczim òpiekòwa sã Elżbieta Pręczkowska. W maju 2006 r. karno zrealizowało przedstòwk *Farwë żëcégò*, òpiarti na basnie *Sédmë farwów* Francëszka Szczãsnégò, prezentowóny w Miszewie i Gduńskù. Wspòminò nen wëdarzënk reżisérka widzawiszczã:

Ùdba zrëchtowaniò taczégò przedstòwkù zrodza sã pò òbezdrzenim bez mie czile lat temù w Telewizji Pòlszczi dobranoczi ò kaszëbsczim wëziwkù na spòdlim òpòwiòdaniò Francëszka Szczãsnégò „Sédmë farwów”. Kaszëbsczë wëziwk sã òdròdzò, bez to wòrt je ò nim gadac w rozmajitëch fòrmach [...]. Fòrma teatralnò je baro lubiònò bez dzecë i mùszã przëznac, że ròd sã tej ùczã kaszëbszczégò a téż dówajã swòje ùdbë, co je wòzné w ùczeniu sã wëròzaniò swégò zdaniò – dodòwò szkòlnò [E. Wanta, *Z kaszubskim do teatru*, w: E. Pryczkowski, *Zrzeszeni w Baninie*, s. 162].

W spòdleczny szkòle w Miszewie pòwstało téż drëdzé teatralné karno „Drëszë”. W strëmiannikù 2008 r. zrëchtowało òno widzawiszczë *Diòbelsczë zelëskò*. Prezentowało gò w Miszewie, Serakòjcach (òb czas Przejérkù Teatralnëch Karnów „Kaszëbskò bina”), a téż òb czas Wòjewództczégò Kònkùrsu Amatorszich Teatralnëch Karnów Ùczeniów Spòdlecznëch Szkòłów „Baśń bez granic” w gduńszim Teatrze Miniatura. W 2010 r. ùczeniowie z karna „Drëszë” wëstãpilë z przedstòwkã *Ùpichańc*, prezentëjącë sã w Miszewie i òb czas Wòjewództczégò Przejérkù Szkòłowëch Teatralnëch Przedstòwków „Jesëń 2010” w Brusach. Rok pòzni ùczeniowie-aktorzë zaprezentowelë krótczi przedstòwk *Stwòrzenië Kaszëb*, a w 2012 r. z leznoscë swiãta szkòlë zagrelë przedstawienië òpiartë na żëcym Jana Trepczika. W 2014 r. karno przërëchtowało widzawiszczë *Jastrowi fiurofaj*. Jednym

W 2014 r. zespół przygotował spektakl *Jastrowi fiurofaj*. Jedną z nowszych propozycji zespołu teatralnego ze szkoły podstawowej w Miszewie było przedstawienie *Szorëm Òlë* z 2018 r., prezentowane m.in. na przeglądzie „Kaszëbskô bina” w Sierakowicach. Przedstawienia, które powstawały przy udziale grup „Miszewszcë kwiôtczë” oraz „Drëszë” były reżyserowane przez Elżbietę Pryczkowską.

W ostatnich latach w miszewskiej SP działa zespół „Jantark” (<http://www.teatrjantark.pl>), który realizuje spektakle oparte na kaszubskich baśniach, odgrywanych po polsku i po kaszubsku. Pomysłodawczynią i współzałożycielką „Jantarka” jest Katarzyna Michalska.

Teatr Dziecięcy JANTAR

Czeka na Ciebie!

Dołącz do naszego zespołu od X.2021!
Wierzymy w Ciebie i chcemy rozwijać Twoje talenty!!!

ZAJĘCIA W CZWARTEK:
14:30 - 16:00 SP MISZEWO
16:30 - 18:00 SPICHLERZ ŻUKOWO

Kontakt: Fb @TeatrJantark

Ogłoszenie o działalności teatru „Jantark”

CZECZEWO

Przedstawienia teatralne w języku kaszubskim realizowane były również w Zespole Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Czczewie, a później także w Społecznym Gimnazjum w Karczemkach, dzięki animatorskim i reżyserskim umiejętnościom nauczycielki języka kaszubskiego z tych szkół – Lucyny Reiter-Szczygieł.

Akcje teatralne pod jej kierownictwem rozpoczęły się w grudniu 2005 r., kiedy uczniowie Szkoły Podstawowej z Czczewa zaprezentowali program *Kaszëbskô Gwiôzdzka* na podstawie dawnych tekstów etnograficznych. Dwa lata później sięgnęli do kaszubskiego tłumaczenia baśni Jana Christiana Andersena, które przygotowała Ida Czaja. Prezentacja spektaklu *Dzëwczã ze sztrëchùlcama* była na tyle udana, że fragment przedstawienia został nagrany przez TVP 3 Gdańsk i wyemitowany w Magazynie Kaszubskim „Rodnô zemia”. W 2010 r. Lucyna Reiter-Szczygieł zrealizowała z uczniami gimnazjalnymi własny scenariusz autorski pt. *Gwiôzdzka z Czczewa*, który zaprezentowano nie tylko w rodzimej miejscowości, ale także w Tokarach, Kłosowie i Warznie.

W 2013 r. grupa teatralna ze Społecznego Gimnazjum w Karczemkach przygotowała przedstawienie autorskie pt. *Castig na Herrliderczë*. Była to forma kabaretowa, przygotowana na VII Festiwal Humoru Kaszubskiego „Szpòrt mùszë bęc”. Grupa zdobyła I miejsce w swojej kategorii.

z nowszych bédènków teatralnégo karna ze spòdleczny szkòłè w Miszewie béd przedstòwk *Szorèm Òlè* z 2018 r., pòkazywóny m.jin. na przezèrkù „Kaszèbskò bina” w Serakòjcach. Przedstawienia, jaczé pòwstòwałe przè ùdzèlu karnów „Miszewsczé kwiòtczy” i „Drèszè”, bédè wèrèzisérowóné przez Elżbiètã Prèczkòwską.

W nònowszych latach w miszewsczi SP dziejò karno „Jantark” (<http://www.teatrjantark.pl>), jaczé realizèje przedstòwczì òpiarté na kaszèbszczich basniach, grónèch pò pòlskù i pò kaszèbskù. Ùdbòdòwczkã i wespòłzałòzczkã „Jantarka” je Katarzèna Michalskò.

CZECZEWÒ

Teatralné przedstawienia w kaszèbsczim jãzèkù realizowóné bédè téz w Zespòle Szkòłè Spòdleczny i Gimnazjum w Czczewie, a pòzni téz w Spòlèznowym Gimnazjum w Karczemkach, dzãka animatorszczim i reżisèrszczim szèkòdnótóm szkolny kaszèbszczégò jãzèka z tèch szkòłów – Lucynè Reiter-Szczidzel.

Teatralné akcje pòd ji czerènkã zaczãlè sã w gòdnikù 2005 r., czej ùczniowie Spòdleczny Szkòłè z Czczewa pòkòzèlè program *Kaszèbskò Gwiòzdzka* na spòdlim dòwnèch etnograficznèch tekstów. Dwa lata pòzni sygnałè do kaszèbszczégò tlòmaczènkù basniów Jana Christiana Andersena, jaczi zrèchtowa Ida Czajinò. Prezentacjò widzawiszcza *Dzèwczã ze sztrèchùlcama* bèła na tèli ùdałò, że wèjimk przedstòwkù béd nagróny przez TVP 3 Gduńsk i pòkòzóny w Kaszèbsczim Magazynie „Rodnò zemia”. W 2010 r. Lucyna Reiter-Szczidzel zrealizowa z gimnazjalnyma ùczniama gwòsny autòrszczi scenarnik pt. *Gwiòzdzka z Czczewa*, jaczi béd pòkòzóny nié leno w ti wsè, ale téz w Tokarach, Kłosowie i Warznie.

W 2013 r. teatralné karno ze Spòlèznowégò Gimnazjum w Karczemkach zrèchtowało autòrszczi przedstòwk pt. *Casting na Herrliderszi*. Bèła to kabaretowò fòrma, zrèchtowónò na VII Festiwal Kaszèbszczégò Hùmòru „Szpòrt mùszi bèc”. Karno dobèło I mòl w swòji kategòrii.

W 2014 r. wròcèlè nazòd do scenarnika *Gwiòzdczi z Czczewa*, tèli że w jin-szim aktòrszczim skłãdze. Nen przedstòwk-òbrzãd pòkazywóny béd w Czczewie i òkòlnèch wsach. W 2015 r. dozèròczka karna zachãca młodèch aktorów do zrèchtowaniégò klasyczci kaszèbszczi lèteraturè i stãdka téz òstòł wèstawiony dokòz *Àugùst Szlòga* Lèòna Heyczy. Kù reszce w 2018 r. dwa apartné karna zrèchtowałe przedstòwczì na spòdlim dokazów Terézè Wejer: *Û Bòrowi Cotczy* i *Scynaniè kani* w reżisèrie Lucynè Reiter-Szczidzel. Zwènèga òbrzãdowèch, kabaretowèch i teatralnèch prezentacjów brała sã w przètròfkù czczewszègò karna i stãdka, że szkòłowè karno wspièróné bèło nié leno bez spòlèznã starszich, ale i przez kaszèbszczégò kòmpòzytora i mùzyka Jerzégò Stachùrszczégò.

W 2014 powrócono do scenariusza *Gwiôzdczi z Czczewza*, tyle że w innym składzie aktorskim. Ów spektakl-obrząd prezentowany był w Czczewie i okolicznych wioskach. W 2015 r. opiekunka zespołu zachęciła młodych aktorów do przygotowania klasyki literatury kaszubskiej i stąd też wystawiono sztukę *August Szłôga* Leona Heykego. Wreszcie w 2018 r. dwa różne zespoły przygotowały spektakle na podstawie utworów Teresy Wejer: *U Bòrowi Cotczy* oraz *Scynanié kani* w reżyserii Lucyny Reiter-Szczygieł. Powodzenie prezentacji obrzędowych, kabaretowych oraz teatralnych brało się w przypadku czczewskiej grupy i stąd, że szkolny zespół wspierany był nie tylko przez społeczność rodziców, ale i przez kaszubskiego kompozytora i muzyka Jerzego Stachurskiego.

TEATR „NEOKASZUBIA” / TEATR „ZYMK” Z WEJHEROWA

W XXI w. teatr kaszubski istnieje również w Wejherowie. Za interesujące i stale poszukujące swojego stylu artystycznego grupy można uznać Teatr „Neokaszubia” oraz Teatr / Teater „Zymk”. Pierwszy z zespołów w grudniu 2014 r. wystawił sztukę Lecha Bądkowskiego *Sąd nieostateczny*, w adaptacji Adama Hebla i reżyserii Patrycji Pionke. W spektaklu grali: Paulina Pryczkowska, Roman Hinz, Jan Jabłoński i Adam Hebel, spotykając się z bardzo dobrym przyjęciem [A. Jablonski, „Neokaszubia” to je wicy jak nôdżeja, „Pomerania” 2014, nr 10, s. 59]. Przedstawienie zaprezentowano w wejherowskiej Filharmonii Kaszubskiej jako jeden

Kadr z filmu prezentowanego podczas spektaklu *Sąd nieostateczny*

Aùgust Szlòga w inscenizacji czeczewskiej grupy teatralnej

TEATER „NEOKASZUBIA” / TEATER „ZYMK” Z WEJROWA

W XXI w. kaszëbsczi teater jistnieje téż we Wejrowie. Za czekawé i wiedno szuka-
jącé swòjégò artisticznégò stylu mòże ùznac Teater „Neokaszubia” i Teater „Zymk”.
Pierszé z karnów w gòdnikù 2014 r. wëstawiło dokòz Lecha Bądkòwsczégò *Sąd
nieostateczny*, w adaptacje Adama Hébla i reżisérie Patricje Pionke. W widza-
wiszczu grele: Paùlëna Prëczkòwskò, Róman Hinz, Jón Jablònczi i Adóm Hébel,
spòtikającé sã z baro bëlnym przëjimniãcym [A. Jablonsczi, „*Neokaszubia*” *to je
wicy jak nòdzeja*, „Pomerania” 2014, nr 10, s. 59]. Przedstòwk òstòł pòkòzóny
w wejrowsczi Kaszëbsczi Filharmónie jako jeden z dzélów òbchòdów 15-lecò
Radia Kaszëbë [J. Jablònczi, *Neocassubia. Teatr nie tylko kaszubski*, „Skra” 2014,
nr 3, s. 46–47]. Bëła to baro cekawò realizacjò, nié leno bez wzgląd na sprawnà
aktorskà òbsadã, grającą realisticzno i baro sugestiwno, ale przede wszëtczim dzãka
wizualny òprawie, jakò nada przedstòwkòwi nowòczesny sztòft.

Drëdzé z karnów z przëdnikã Adamã Héblã pòwstało z ùdbë młòdëch lëdzy
dzejającëch w strzodowiszczu òrganizacje Kaszëbskò Jednota. Teater „Zymk” jist-
nieje òd 2010 r., zòs òd 2014 r. mò swòjà sedzbã w Mùzeùm Pismieniznë i Mùzyczi
Kaszëbskò-Pòmòrsczi w Wejrowie. Jegò pierszim przedstòwkã bëła *Smãtkòwò
spiéwa* na spòdlim dokazu pòd tim samym titlã àutorstwa Adama Hébla, wëstawi-
nò w 2011 r. w Lëzënie i w Gdinie. Bëła to teròczasnò krótkò òpòwiesc ò jiwrach